

est quidquid ad perfectionem actionis pertinet in actu peccati.

84. Dices, ponere materiale peccati cum defectu & malitia morali, idem est ac illud ponere, cum libertate & advertentia rationis: Sed Deus per suam prædefinitionem vult, & efficit per physicam prædeterminationem, quod homo ponat materiale peccati, cum libertate & advertentia rationis: Ergo vult & facit per talen prædefinitionem & prædeterminationem, quod homo ponat materiale peccati cum defectu & malitia morali.

Respondeo negando majorem, licet enim libertas & advertentia rationis, sint conditions necessariæ, ut actus humani sint moraliter mali, in illis tamen non confitit malitia moralis, sed vel in privatione rectitudinis & conformitatis cum lege, ut quidam volunt, vel ut alij probabilitas censem, in ordine transcendentali ad objectionem ut disforme regulis morum. Unde cum Deus sua prædefinitione non velit, nec sua prædeterminatione efficiat, ut homo ponat materiale peccati, ut fundans, vel connotans talem privationem, vel ut dicens ordinem illum transcendentalem, hinc sit quod nec velit per suam prædefinitionem, nec efficiat per suam prædeterminationem, quod homo ponat materiale peccati, cum defectu & malitia morali, sed solum quod in eo producat entitatem, actualitatem, vitalitatem, & alias rationes ad ordinem physicum spectantes, & in Deum ut primum principium ac ultimum finem reducibles.

85. Instabis: Omne positivum à Deo prædefini-ri & prædeterminari debet: Ergo si formale peccati consistit in positivo, ut afferit communior ac probabilior Theologorum sententia, debet à Deo prædefiniti & prædeterminari, subindeque causari.

Respondeo primò, idem argumentum posse fieri de concursu simultaneo, cum omne positivum & reale debeat produci à Deo per concursum simultaneum.

Respondeo secundò, distinguendo Antecedens: Omne positivum debet prædefiniti & prædeterminari à Deo, sub ratione positivæ entitatis, concedo. Sub ratione defectus ac deformitatis, nego. De quo in Tractatu de peccatis cap. 8. §. 2.

86. Objicies tertio: Deus non potest moraliter mouere ac prædeterminare hominem ad materiale peccati, alias illum tentaret, seduceret, ac implantaret: Ergo nec physicè. Consequentia videtur manifesta, cum enim motio physica sit ab intrinseco efficax, & se teneat ex parte potentie, est multò major ac vehementior, quam motio moralis, quæ de se efficax non est, & intrinsecè solum ac objectivè allicit & invitat agens ad operandum.

Respondeo, concessò Antecedente, negando consequentiam & paritatem. Multiplex enim inter motonem physicam & moralem intercedit discrimen. Prima enim præcisia est, & sicut intra ordinem physicum, non autem secunda, quæ se extendet ad ordinem moralem, & attendit potissimum ad ea quæ sunt illius ordinis. Prima solum respicit entitatem & actualitatem actus ad quem movet, secunda attendit, vel attendere debet ad conformitatem vel difformitatem à lege. Prima convenit Deo, ut haberet rationem cause primæ, & universalis provisoris, secunda illi competit ut speciali provisori ac motori. Unde quamvis si Deus moraliter moveret hominem ad materiale peccati, illum tentaret, & implantaret, ex eo tamen quod illum physicè moveat & prædeterminet ad tale materiale, non sequitur quod ipsum tentet, vel seducat,

Confirmatur: Deum se habere permissivè ad aliquid, est illud non impedire, cum possit, ut docet

docet D. Thomas in 1. dist. 47. quest. 1. art. 2. in corp. & ad 3. posito autem quod Deus prædeterminet voluntatem ad materiale peccati, v. g. odij Dei, nequit impeditre malitiam ejus, utpote cum entitas ejus libere producta, non possit à malitia separari: Ergo neque dici eam permettere.

90. Ad objectionem respondeo negando Minorē, & ad illius probationem, distinguo Majorem: Qui causat aliquid ad quod aliud infallibiliter sequitur, non censetur, neque dici potest, se habere permissivè solum ad illud. Si sequatur consecutione physica & causalitatis, concedo Majorē. Si sequatur consecutione tantum logica & illationis, nego Majorem. Nam ad motum vitalem tibiæ curvæ, sequitur infallibiliter claudatio, & tamen anima causans illum motum, non censetur esse causa positiva, sed tantum permissiva talis defectus: quia cum ille non contineatur intra sphæram activitatis potentia loco motivæ, non sequitur ad motum ejus progressivum, consecutione physica & causalitatis, sed tantum consecutione logica & illationis. Unde exempla in objectione adducta non sunt ad rem, quia mors & cæcitas, cum sint intra sphæram activitatis causarum secundarum, sequuntur per se, & ex natura rei, ac consecutione physica, ad inflictionem vulneris lethalis, & confixionem oculorum; è contra verò, cum malitia & deformitas peccati, non sit intra objectum adæquatum voluntatis divinae, nec intra sphæram causalitatis ejus, non resultat nec sequitur ex prædeterminatione voluntatis ad materiale peccati, consecutione physica & causalitatis, sed duntaxat consecutione logica & illationis, ut tract. præcedenti cap. 4. ad finem paragraphi 2. declaravimus.

Ad confirmationem dicendum, quod licet Deus, posito decreto prædeterminante voluntatem ad materiale peccati, non possit in sensu composito impeditre malitiam ejus, conjungendo scilicet impedimentum, atque adeo negationem malitiae actus odij Dei, cum prædefinitione, subindeque cum positione talis materialis, attamen sicut voluntas, etiam elicendo actum illum, potest in sensu diviso ipsum non elicere, ita & Deus eam impeditre in sensu diviso, ne ipsum eliciat. Ad hoc autem ut aliqua causa censeatur permissivè tantum se habere ad aliquem defectum, non semper requiritur quod possit ipsum impeditre in sensu composito, sive potentia consequenti, ut constat exemplo sèpè adducto animæ moventis tibiam curvam ad ambulandum, quæ defectum clauditionis censetur permittere, quamvis supposita motione tibiæ curva, non possit negationem hujusmodi defectus clauditionis cum tali motu componere.

§. X. Calvinismi depulsio.

91. Ex dictis toto hoc capite, manifestum relinquitur, sententiam Thomistarum longè differre à Calvini doctrina, nullamque cum erroribus ejus habere affinitatem. In primis enim, quantum ad id quod attinet ad divinorum decretorum, & auxiliorum ex eis promanantium, causalitatem & efficaciam, duo sunt præcipua Thomistica & Calviniana doctrinae discrimina. Primum ac præcipuum est, quod Calvinus, & rigidi quos vocant Calvinistæ, docent divina decreta & auxilia, ita esse efficacia, ut indifferentiam omnem humanæ voluntatis absorbeant, solumque spontaneitate, seu immunitate à coactione, relictâ, proximam dissentientiæ potentiam ab ea tollant. Nam in Antidoto

I. Pars.

ad canonem 5. sess. 6, hæc scribit: *Quid ergo sibi vult Augustinus, cum de libertate voluntatis loquitur: nempe quod toties repetit, non cogi homines invictâ Dei gratiâ, sed voluntarios regi, ut sponte pareant ac sequantur. Thomistæ vero divina decreta & auxilia, quantumvis de se efficacia, & prædeterminantia, cum actuali indifferentia voluntatis, & dissentientiæ potentia, ita componunt, ut hæc duo semper inter se conjungantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constituta, sufficiens non dissentientiæ potestas, juxta illud D. Prospcri 2. de vocat. Gentium cap. 27. Deus ad obediendum sibi ipsum velle sic donat, ut etiam à perseveraturis illam mirabilitatem qua potest nolle non auferat.*

92. Secundum discrimen huius affine, & veluti ejus consecutarum, petitur ex diversa sensus compoti & divisi intelligentia: cum enim Calvinus, & rigidi Calvinistæ, divina decreta & auxilia, omnem voluntatis indifferentiam, omnemque dissentientiæ potentiam absumere & absorbere affirmant, necessaria ex hujus erroris consecutione deducunt, distinctionem sensus compoti & divisi ita esse accipiendam, ut voluntatem non posse Deo moventi dissentire in sensu composito, sed tantum in sensu diviso, significet voluntatem non habere dissentientiæ potentia, quandiu adest & perseverat divina motio in anima, hanc dissentientiæ potentiam excludens, sed solum quando illa abierit vel abscesserit. Thomistæ vero, cum velint, divina decreta & auxilia, ita regere voluntatem, ut potestatem resistendi seu dissentientiæ non admittant, consequenter assertant, voluntatem non posse Deo moventi dissentire in sensu composito, sed tantum in sensu diviso, denotare quod quamvis actualis dissensus cum divina motione (utpotè ab intrinseco efficaci, subindeque infallibiliter inferente assensu) conjungi & componi nequeat: voluntas tamen, etiam ut gratia subest, ab eaque movetur & applicatur ad agendum, retinet absolutum dissentientiæ potentiam. Unde Alvarez lib. 2. rcp. cap. 1. num. 34. *Sensus compotus (inquit) non est ille qui in argomento insinuat, quod videlicet quando gratia efficax est in voluntate, non possit voluntas non agere actum illum ad quem determinatur, ablata vero motione possit non agere, hic enim sensus confutus fuit à Calvino.*

93. Hæc duo Thomisticae doctrinae à Calviniana discrimina, adeo manifesta sunt, ut Pater Antonius ea occultare aut dissimilare non potuerit: in libro quem edidit de libertate incoacta pagina 226. utramque differentiam his verbis expressit: *Quem invenient Ianseniani inter Thomistas, qui dixerit voluntatem, divinâ gratiâ prædeterminat, carere proximâ, ad dissentientium potentiam? Quem dabunt qui distinctionem sensus compotus & divisi sic interpretetur, ut sensus sit, voluntatem à Deo motam posse dissentire, quando illa motio abierit, & advenierit alia?*

Ex his intelliges, quanta sint in hoc Auctore verborum & cogitationum inter se pugnantum dissidia. In primis enim in libro pro defensione scientie media Tolosæ edito, disp. 4. cap. ultimo scribit, nullum Thomistæ inter & Calvinum reperi discrinem, nisi verbo tenus & quantum ad modum loquendi. Unde ibidem num. 120. sic exclamat: *Nonne justa est defensorum scientia media petitio, qui post longam tot annorum altercationem, adhuc quarumqua sit re ipsa differentia inter Adversariorum & Calvini doctrinam, in ea præcisæ dubitatione quâ petitio, sit ne aut non sit in homine liberi arbitrij usus aliquis? Et tamen loco citato libri de libertate*

H incoacta

incoacta, & alii in locis infra referendis, assignat duo discrimina jam exposita.

94. Secundò idem Author ibidem num. 95. ait, modum defendendi libertatē, quem Amelius acceptit ab Alvare (quo scilicet dissentienti potentiā simili esse dicatur cum auxilio quo homo ad assentientēm moveretur) pertinere ad Calvinismū, & non esse ad mentem Tridentini. Et tamen lib. 4. contra Bajanos cap. 8. §. 7. num. 4. hæc sribit: *Lutherus & Calvinus, & eorum sequaces, ideo sunt heretici, quia non admittunt liberum arbitrium, quale postulat Tridentinum, nempe quod excitatum à Deo per gratiam efficacem, possit nihilominus dissentire.* Et infra: *Consequens ergo est, ut ducamus proximam dissidentiā potentiam, & à Tridentino sanctitatem, & ab hereticis hereticē negatam.* Item in responsione ad decimam epistolam Ludovici Montaltij: *Catholici (inquit) Doctores inter se consenserunt, gratiam per se efficacem ita regere voluntatem, ut vim & potestatem resistendi ei non adinat, ita ut hæc duo inter se componantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate sub gratia constituta, sufficiens non consentiendi potestas, nec dubitant quin hic sit verus Concilij Tridentini sensus in verbis istis, potest dissentire si velit.*

Tertiò in prædicto libro pro defensione scientiæ mediae edito, Thomistæ libertatis tabellam depingens, assentit Thomistas duo tantum ad veram & perfectam libertatem postulare, nempe in intellectu indifferentiam objectivam judicij, & in voluntate spontaneitatem, seu immunitatē ad coactionē: ex qua tabella ibidem ait, nihil prorsus delevisse Calvinum: *Postquam (inquit num. 111.) excusimus omnia ex Adversariorum sententia, nihil aliud invenimus, quam esse Dei prædefinitionem, absolvit, efficacem, infallibilem, infrastrabilem, ex qua sequitur actio voluntatis, seclusa coactione omni ac violentiæ, & supposta cognitionum mediocritate.* Nihilominus locis jam relatis, Thomistas, præter hæc duo, tertium insuper ad veram rationem libertatis exigere, nempe dissentiendo, seu non agendi potentiam, quæ Thomistas segregat à Calvinistis, manifeste declarat. Item in libro quem sub Eugenij Philadelphi nomine edit pagina 654. editionis Parisiensis, ait Thomistas, *bac una linea (potentiā scilicet dissentiendo) sua cum hereticis confusa inconfusa servasse.*

95. Quartò idem Author in prædicto libro de scientiæ mediae Thomistæ Calvinistis implicat, & in libris contra Bajanos & Jansenianos editis, eos à Jansenianis sejungit, & tamen eundem esse dicit Jansenij & Calvini errorem. Quæ certè aliter conciliari non possunt, quam negando commune illud artis syllogisticae, & luminis naturalis principium: *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.* Mitto plures alias antilogias, seu verborum & cogitationum inter se dissidentium pugnas, quæ in prædictis libris hujus Auctoris (diversa & opposita scribentes, pro diversa ratione temporum, & prout causa sit, & utilitati propriæ, videbat expedire) reperiuntur. De hoc enim fusè egimus in Apologia Thomistarum, que habetur in Cleypeo Theologia Thomistica, Tomo 1. ad calcem tractatus de voluntate Dei. Undò ad hunc Authorum verba illa Tertulliani de spectaculis meritò dirigere possumus: *Hec est veritatis integritas, & qua ei debetur disciplina plenitudo, & aequalitas timoris, & fides obsequi, non mutare sententiam, nec variare iudicium.*

96. Quod attinet ad alium Calvini errorem, quo Deum facit causam & Auctorem peccati,

duo sunt pariter præcipua doctrinæ Thomistica & Calviniana dissidentia. Dupli enim titulo Calvinus Deum fecit auctorem peccati. Primus ac præcipius sumitur ex eo quod docuerit Deum movere voluntatem hominis ad actus, sive bonos, sive malos, solum spontaneæ & non liberæ, & sicut equus moveretur à sellore, ut ex supra dictis constat: supposito enim quod Deus voluntatem moveat ad actus malos & peccaminosos, ea motione quæ indifferentiam voluntatis auferat, & quæ voluntatem necessiter, evidenter sequitur, malitiam & deformitatem peccati, non posse in voluntatem creatam, sed solum in Dei motionem reduci; quia voluntas motu solum spontaneo mota & excitata, & carens indifferentia actuali, & potentia ad oppositum, non potest in suos actus influere malitiam moralē, quæ sine libertate indifferentia, & potentia ad oppositum, nequit subsistere, ut in motibus primordiis, & actibus indelibetatis manifestum est. Unde si quæ malitia moralis in ejus actibus repriatur, debet in Deum ut in Auctorem necessari refundi. Altera ratio est, quæ non potest Calvinus non facere Deum auctorem peccati, nempe quod docuerit ipsum movere voluntatem hominis ad actus malos, motione moralē, præcipiendo diabolo ut homines tentent, seducant, & in peccatum inducat, ut constabit legenti caput quartum libri secundi institutionum: motio enim moralis, cum non sit præcisiva, sicut motio physica, ut §. præcedenti declaravimus, non solum ad entitatem & substantiam actus, sed etiam ad ejus malitiam & deformitatem, secundario saltet & indirectè, se extendit. Cum ergo Thomistæ, nec solam spontaneitatem in voluntate à Deo mota & prædeterminata agnoscant, nec Deum dicant movere ad actus malos, etiam ut sunt physici & vitales, motione moralē, sed physica dunxat, manifestum est, eos toto cœlo à Calvino discrepare, nihilque, quantum ad prædictum errorem, quo Deum facit auctorem peccati, affinitatis vel commercij cum illo habere.

97. Nec obest, quod Calvinus interdum inter entitatem peccati, & ejus malitiam videatur distinguere, & primam Deo tribuere, non vero alteram, ac negare illum esse auctorem peccati; hoc enim solum negat quoad verborum sonum, & ad vitandam verborum invidiam, & inconsequenter ad sua principia; cum oppositum manifeste sequatur ex duplice illo principio quod admittit, nempe Deum movere voluntatem ad actus malos solum spontaneæ & non liberæ, ac præcipere Diabolo ut homines tentent, & in peccatum inducat, quod est eos movere ad actum peccati motione moralē.

Addo ex Andrea Duallio, Doctore Sorbonico, tomo 1. in secundam secundæ pagina 53. quod innumera extabant loca in Calvini institutionibus, quibus expressè & in terminis dicebat, Deum esse auctorem peccatorum, etiam quantum ad malitiam & deformitatem quam de formalibz important, sed ea in posterioribus editionibus à Calvinistis erasa fuisse. Ostendit etiam Beccanus tomo 1. summæ Theologia cap. 16. testimonio Davidis Parei famosi Calvinista, imò & Calvinistica fæctionis in Germania Primi pili, Calvinum revera fecisse Deum auctorem criminum, & in eo errore, quem vel ipse aures horrent, Calvinistarum plurimos à Calvino defecisse. Ut quid igitur Pater Annatus in suo libro de scientia media, absolvete conatur ab eo crimine Calvinum, à quo nec ipsi rigidiores Calvinistæ eum absolvunt? Cur

tentat?

nec latum unquam à vestigis predecessorum recedat, sed iisdem instat quam firmissime. Scit plane Sanctos tot Pontifices Innocentium, Sixum, Cælestium, Hormisdam, ac denique Fælicem (cuius sunt Canonæ Araucanici Concilij) hoc professo suis scriptis esse, atque testatos, Romanam Ecclesiam, in iis que spestant ad gratiam & liberum arbitrium, & qui semper consueverunt Sanctum Augustinum. Testatur equidem id tot verbis Hormisdæ suis litteris, adeo nō alio iudicio opus non sit, cum jam prejudicatum sit.

98. Ex dictis liquet, verè ac prudenter dixisse Magistrum à Lorca, Ordinis Cisterciensis, disput. 21. de gratia conclus. 2. *Nimis excedunt illi, qui insuperibili contentionē defendant, physicam prædeterminationem, quam docent Thomistæ, an vere libertatem, & sententiam quæ illam afferit, nihil aut parvum à Calvino differre.* Cum enim evidens sit esse S. Thomas doctrinam, & plurium ex antiquis Scholasticis, nulla ratione timendum est, aliquid ei inesse periculi, sed potius credendum est, esse fiduci Catholicae consonam. Et his censuræ uti, nec p̄t, nec prudenter fit. Quare non existimo p̄ficiū ac sapientissimum Cardinalem Bellarminum, scripsisse id quod legitur in ejus controversiis, nempe sententiam quæ docet gratiam efficacem esse qualitatem Dei physicam, quæ determinat voluntatem ad voluntandum & eligendum bonum, videri aut esse omnino eandem cum errore Calvini & Lutheri, aut parvum ab illis differre. Credibilis & verosimilius est, verba illa à quibusdam Jesuitis Germanis, qui impressioni libri hujus Controversiarū præerant, intrusa fuisse, ut in Apologia Thomistarum ostendimus. Sed quid sit de hoc, Bellarmine opponit Baronium, qui Molinæ doctrinam sua novitatem periculosam, Augustino contrariam, & affinem erroribus Pelagianorum, aut Semipelagianorum esse declarat in epistola missa Domino de Vilars, Archiepiscopo Viennensi, quam h̄c integrè, & de verbo ad verbum transcribam.

IL L U S T R I S S I M E A C R E V E R E N D I S S I M E D O M I N E.

Ignoscat si tardius quam par est, ad litteras Domini nostri Iesu Christi rescribo, quas ut sanctas, puras, & orthodoxas in omnibus, ex osculari sum, a quibus absit ut vel in minima apice vel puncto dissentiam. Tantummodo de libro Molina remanet controversia. Legi eos, sed non sine stomacho, cum in illis nihil potius agere præ se ferat, quam Sancto Augustino adversari (licet sanctum nunquam nominet) eumque oscitantia redarguere, seque in illis disputationibus vigilanter acutiore que jactare. Quis possit enim alia loquenter absque nansa tolerare? Licet ut anguis effugiat, & è manibus facile elabatur: ut si temerarium quis inventat, hanc facile possit heresis convincere & sugillare. Non hujusmodi commentatoribus indiget Ecclesia Dei, qua paritate, candore, nitore delectari tantummodo consuevit ipsa non habens maculam neque rugam. Legi inquam eum, & ad quinquaginta & amplius notavi positiones, verba, phrases, quas vel saltem affines erroribus Pelagianorum, sive Semipelagianorum (licet ipse cautius intra Catholicam fidei limites, vel protestando saltem se contineat), neque puto qui absque privato affectu illa perlegerit, negabit omnino. Quid Ecclesia Dei indiget hujus Molina libris, ut dicat que à tot SS. Patribus, Conciliis, atque decretis, jam ante tota secula didicit? Quod ad ipsum D. N. Clementem Papam perit, hoc ipsi in proposito est, hoc in voto, hoc denique in decreto, ut

I. Pars.

Vestra Illustrissima ac Reverendissima
Dominacionis Frater & Servus
Caspar Cardinalis Baronius.

Hujus Epistolæ mentionem facit Petrus Matthieu, Historiæ septem annorum pacis Tomo secundo libro septimo, narratione quarta, quam dicit se vidisse, & refert fragmentum ejusdem, nempe hæc verba: *Moni RR.PP. meos Societatis Iesu, &c;*

§. XI.

Decretum efficax, & concursus Dei prævius, ac prædeterminans, pro utroque statu naturæ lapsæ & innocentis, admitti debet.

99. Probatur primo ex principiis supra statutis, nam pro utroque illo statu salvari debet in Deo ratio & dignitas primæ & universalissimæ causæ: Sed illa, sublatu decreto prædeterminante, & concursu Dei prævio, stare nequit: Ergo pro utroque statu naturæ lapsæ & innocentis, decretum prædeterminans, & concursus prævius, seu physica prædeterminationis, admitti debent. Major est certa de fide, Minor vero constat ex supra dictis, cum enim decretum indifferens expectet determinationem à libero arbitrio, non potest illam cauſare, unde si Deus pro statu innocentia habuit decretum purè indifferens, & concursum dumtaxat simultaneum, non fuit causa liberae determinationis voluntatis Adami & Angelorum, nec per consequens discretionis bonorum Angelorum à malis; & talis discretionis, non in Deum, sed in liberum arbitrium, nec in gratiam, sed in naturam, reduci debet.

100. Confirmatur: Causæ secundæ, in quocumque statu ponantur, debent subordinari Deo ut primæ causæ, in operando: Sed subordinatio causarum secundarum ad primam in operando, sine concursu Dei prævio, & physica prædeterminatione salvati nequit, ut §. 3. ostensum est: Ergo talis concursus & prædeterminatio pro quocumque statu naturæ humanae admittendus est. Unde S. Thomas ubique & constanter necessitatem divinæ prædeterminationis, nō solum ob vulnerata naturæ nostræ debilitatem, sed etiam ob indispensabile cujusvis causæ secunda à prima in agenda dependentiam & subordinationem exigit, ut constat ex prima secunda qu. 109. artic. 1. ubi sic ait: *Manifestum est quod scientia*

H 2 motus